

Kareda Vallavolikogu
21.oktoobri 2014 määruse nr 13
LISA

**KAREDA VALLA
EELARVESTRAATEEGIA
2015-2018**

Peetri 2014

Sisukord

1.Sissejuhatus.....	
2. Sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos	
2.1.Makromajanduslik keskkond	
2.2.Riigi eelarvestrateegia	
2.3.Kohalik tegevuskeskkond	
3. Kareda valla tulubaasi ülevaade ja prognoos	
3.1.Tulumaks	
3.2.Maamaks	
3.3.Tasandusfond ja toetusfond	
3.4.Muud põhitegevuse tulud	
4. Strateegilised eesmärgid ja tegevusvaldkonnad	
5. Põhitegevuse kulude prognoos	
6. Investeeringute kavandamine	
7. Kohustuste planeerimine	
8. Sõltuvate üksuste finantstegevuse olukord ja prognoos	
9. Finantsdistsipliin	
10. Tundlikkusanalüüs	
11.Eelarvestrateegia.....	

1. Sissejuhatus

Eelarvestrateegia on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan, mis koostatakse vähemalt nelja eelseisva eelarveaasta kohta. Käesolev eelarvestrateegia toetub oma ülesehituselt kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise seadusele.

Kareda valla eelarvestrateegia tugineb meetoodiliselt ja sisuliselt õigusaktidele, eelkõige kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele, valla arengukavale, riigi eelarvestrateegiale ning IMF-i ja OECD headele tavadele avaliku sektori finantsjuhtimise kohta.

Kareda valla eelarvestrateegia käsitleb Kareda valla 2014-2018. aastate põhitegevuse tulusid, põhitegevuse kulusid, investeeringuid ja finantseerimistegevust ning nendest lähtuvaid rahavoogusid. Eelarvestrateegia annab ülevaate omavalitsuse kui arvestusüksuse finantsseisundist ning võimekusest olemasolevaid kohustusi teenindada. Eelarvestrateegia kirjeldab omavalitsuse finantsolukorda ning võimaldab hinnata tulevaste rahavoogude kujunemist ning seeläbi loob aluse tänastele otsustele, mis mõjutavad omavalitsuse ja seotud üksuste tegevust.

Vastavalt Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFS) § 20 esitatakse eelarvestrateegias strateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud kulud, jooksva aasta eeldatavad kulud ning prognoositavad põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, kavandatavad investeeringud ja finantseerimistehingud kuni 2018. aastani. Eelarvestrateegias esitatakse lisaks eeltoodule strateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta, jooksva aasta ning eelarvestrateegia perioodiks prognoositav põhitegevuse tulem ja netovõlakoomus.

Seadus ei esita eelarvestrateegia kohustuslikku struktuuri. Oluline on, et strateegia sisaldaks kõiki seaduses nõutud komponente ning muud informatsiooni, mis on vajalik tervikliku ülevaate andmiseks omavalitsuse finantsolukorrast ja väljavaadetest.

Samuti pole seaduse tasandil kehtestatud eelarvestrateegiale väga detailseid nõudeid. Sisuliselt ütleb seadus, et kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia peab:

- kirjeldama arengukavas nimetatud eesmärkide finantseerimise;
- hõlmama koostamise aastal vähemalt nelja järgnevat aastat;
- sisaldama majanduskeskkonna analüüsi ja prognoosi;
- andma ülevaate seadusega nõutavas detailsuses eelneva aasta tegelikest, jooksva aastal kavandatud (oodatavatest) ja järgnevateks aastateks prognoositud (kavandatud) KOV-i sissetulekutest ja väljaminekutest;
- informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandavatest kohalike maksude ja maamaksu muudatustest;
- ülevaate kohaliku omavalitsuse üksuse ja temast sõltuvate üksuste majandusolukorrast;
- esitama KOV-i ja arvestusüksuse eelneva aasta tegeliku ning jooksvaks ja järgnevateks aastateks prognoositavad põhitegevuse tulemi ja netovõlakoomuse suurused;
- sisaldama muud olulist finantsinformatsiooni

Kuna Kareda valla eelarve on kassapõhine, on ka eelarvestrateegia koostamisel lähtunud kassapõhisest arvestusmetoodikast. Kassapõhises eelarves kavandatakse majandustehingud selles perioodis, millal planeeritakse nendega seotud raha laekumine või väljamaksmine.

Vastavalt finantsjuhtimise seadusele jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: tulud, kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus, likviidsete varade muutus. Kogu eelarvestrateegia on koostatud konservatiivsetest ja põhjendatud eeldustest lähtuvalt.

Eelarvestrateegia koostamisel on aluseks võetud riigieelarvelise eraldise kasutamise leping, mille objektiks on Vabariigi Valitsuse 08.12.2011.a. korraldusega nr 520 „Kohaliku omavalitsuse üksuse tulubaasi stabiliseerimise toetuse eraldamine“ Kareda valla toetuseks eraldatud summa kasutamise tingimuste ning korra kindlaksmääramine. Selle kohaselt kohustub vald kinni pidama Saneerimiskavast (kinnitatud Kareda Vallavolikogu 15. novembri 2011.a. otsusega nr 29) ning kasutama oma eelarve vahendeid säästlikult, tulemuslikult ja avalikest huvidest lähtuvalt. Vallal on õigus ühepoolselt muuta finantsplaanis ette nähtud kulusid sama artikligrupi piires tegevusalade vahel kuni 10% ulatuses finantsplaani vastava eelarveaasta kulude kogusummast, lähtudes Saneerimiskava tingimustest.

Kareda valla eelarvestrateegia on finantsjuhtimise dokument, mille abil planeeritakse valla arengukavas püstitatud eesmärkide täitmiseks vajalikud finantsvahendid. Valla eelarvestrateegia koostamise eesmärgiks on kindlustada eelarvepoliitika jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis, mis omakorda toetab valla terviklikku ja tasakaalustatud arengut. Valla strateegilistest eesmärkidest, valla eelarvetulude prognoosist ja valla laenustrateegiast lähtudes on määratletud kavandatavate kulude ja investeeringute mahud eelseisvatel aastatel.

2. Sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos

2.1. Makromajanduslik keskkond

Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt kasvab SKP 2014. aastal 1,7% ja 2015. aastal 2,0%. Aastatel 2014-2018 stabiliseerub majanduskasv 3,5% juures. Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab Rahandusministeeriumi prognoosi1 põhistsenaariumi kohaselt 2014. aastal 1,7% ja 2015. aastal 2%. Majanduskasv tugineb 2014. aastal endiselt sisenõudlusel, mille kasvutempo aeglustub. 2015. aastal on oodata ekspordi kasvu kiirenemist seoses välisnõudluse suurenemisega. 2015–2018 stabiliseerub majanduskasv 3,5% juures. Sisenõudluse kiiremat kasvu SKP-ga võrreldes on oodata kogu prognoosiperioodi jooksul seoses tarbimisjulguse paranemise ning investeeringute endiselt madala taseme järkjärgulise taastumisega. Kui 2012. aastal taastus investeeringute kasv ettevõtlussektori kaudu, siis 2013. aastal panustas kasvu väga jõuliselt valitsussektor CO2-kvoodimüügituludest finantseeritavate investeeringutega. Järgneval paaril aastal pärsib investeeringute kasvu kvoodimüügituludest ja välisvahenditest tehtavate valitsussektori investeeringute vähenemine. Seda tasakaalustab loodetavasti kiire kasv ettevõtete investeeringutes masinatesse ja seadmetesse. Elanike eluasemeinvesteeringud taastuvad lähiaastatel mõõdukalt.

Lähtudes makromajanduse prognoosist on rahandusministeeriumi korrigeerinud ka maksulaekumiste ootusi, prognoosi kohaselt aastatel 2015–2018 riigi tulud iga-aastaselt kasvavad. Füüsilise isiku tulumaksu laekumist aastatel 2014–2018 mõjutavad järgmised muudatused tulumaksuseaduses:

- ✓ kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu osa suurendamine 0,03% võrra (01.01.2014);
- ✓ pensionäride täiendava maksuvaba tulu tõstmine 2 520 euroni aastas (01.01.2014);
- ✓ tulumaksumäära vähendamine 21%lt 20%ni (01.01.2015).

Valitsussektori võlakoormus suurenes 2013. aasta lõpuks 10%ni SKPst, ilma Euroopa Finantsstabiilsusfondi (edaspidi EFSF) mõjuta aga vähenes 7,5%le SKPst. Võlakoormuse suurenemise peamisteks põhjusteks olid kohalike omavalitsuste võlakoormuse suurenemine ning EFSFi poolt väljastatud laenude mahu kasv. Käesoleval ja järgmisel aastal valitsussektori võlakoormus protsendina SKPst väheneb, ulatudes 2015. aasta lõpus prognoosi kohaselt 9,3%ni SKPst. 2016. aastal toimub võlakoormuse ajutine suurenemine 9,4%ni SKPst, seejärel hakkab võlg taas vähenema. Kohalike omavalitsuste võlakoormus 2013. aasta jooksul suurenes, SKPst moodustas omavalitsuste võlg 3,5%. Seoses vajadusega finantseerida negatiivset rahavoogu on kohalike omavalitsuste puhul tulevikus ette näha nominaalse võlataseme järk-järgulist kasvu ning laenukoormus prognoosiperioodi lõpuks tõuseb, püsides protsendina SKPst 3,5% lähedal.

2.2. Riigi eelarvestrateegia

Rahandusministeeriumi eelmise, 2013. aasta suvise prognoosi tegemise ajast alates on majandusosaldu ELis jätkanud kiiret ja stabiilset paranemist. Selgel paranemistrendil on kindlustunne nii tööstuses, teeninduses kui tarbijatel. Visalt taastub eurotsoonis siiski ehitussektor, mis Soome kaudu mõjutab ka Eesti majandust. Eesti majandusosalduindeks on viimasel poolel aastal olnud kergel tõusutrendil peamiselt kaubandus- ja teenindussektori ning tarbijate toel. Olukord tööstuses on stabiilne, oodates välisnõudluse taastumist. Ehitussektori kindlustunne on aga 2013. aasta sügisest alates languses seoses vähenevate valitsussektori investeeringutega ning aeglaselt taastuva erasektori nõudlusega hoonete ja eluasemete järele.

Eesti eelarvepoliitikaga tagab valitsus täieliku kooskõla euroala ja Euroopa Liidu eelarvepoliitilise raamistikuga, juhindudes stabiilsuse ja kasvu paktist ning eurogrupi ja Euroopa Liidu Nõukogu seisukohtadest jätkusuutliku majanduskasvu ja eelarvepoliitika ning inantsstabiilsuse tagamiseks euroalal ja Euroopa Liidus.

Olulisemad suunad, millest aastatel 2014–2018 valdkonnapoliitikaid planeerides ja igaaastaseid riigieelarveid koostades lähtutakse on:

Majanduslanguse aastate järgselt on oluline taastada valitsussektori eelarve ülejääk ning reservide maht, et olla valmis tulevasteks võimalikeks langustsükliteks ning tagada eelarve pikaajaline jätkusuutlikkus.

Tööturu osas on suurimaks muutuseks hõivatute arvu pöördumine langusesse alates 2016. aastast. See muutus tuleneb viimase rahvaloenduse andmetest ning nende arvestamisest hõive statistikas. Hõive võib 2018. aastal langeda 0,5%. Töötajate arvu vähenemine toob paratamatult kaasa ka kogutoodangu tagasihoidlikuma kasvu

prognoosiperioodi viimastel aastatel. Tööjõu nappus kergitas eelmisel aastal keskmist palka kiiremini kui suvel prognoositud ning majanduses tervikuna ületas palgatulu kasv oluliselt kasumite kasvu. Nominaalpalga kasvuootused nii 2014. (6,2%) kui järgnevatel aastatel on sarnased eelmise prognoosiga, kuid palga tase on eelmise aasta kiire tõusu tõttu varem oodatust kõrgem. Oodatust kiiremini kasvab aga sellel aastal tagasihoidliku inflatsiooniga korrigeeritud reaalkasv. Töötuse määra uus hinnang on selleks aastaks 7,9% ja prognoosi-perioodi lõpuks 6%, mis on varem arvatust madalamad.

Tööturu prognoos 2013–2018 (15–74-aastased), protsentides

	2013	2014*	2015*	2016*	2017*	2018*
1. Tööhõive (tuh inimest)	621,4	622,5	624,5	624,0	622,0	619,0
1a. Tööhõive kasv	1,0	0,2	0,3	-0,1	-0,3	-0,5
2. Tööpuuduse määr	8,6	7,9	6,9	6,4	6,0	6,0
3. Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	-0,2	1,8	3,2	3,7	3,8	3,7
4. Keskmise palga reaalkasv	4,9	4,8	3,5	3,5	3,6	3,7
4a. Keskmise palga (eurot)	948	1007	1071	1139	1213	1293
4b. Keskmise palga nominaalkasv	7,8	6,2	6,3	6,4	6,5	6,6

* prognoos

Eesti majanduskasv aeglustus 2013. aasta esimeses pooles 1,2%ni, III kvartalis pöördus majandus kvartalite võrdluses taas kasvule, kuid aastakasvu aeglustumine jätkus. Majanduskasvu kahandas IV kvartalis lisaks nõrgale välisnõudlusele ka vähenenud sisetarbimine. Kasvu pidurdas enim kogu aasta jooksul languses olnud veondus ja laondus ning ehitussektor. Majanduskasv aeglustus 2013. aasta kokkuvõttes 0,8%ni. Majanduskasvu kiirenemist prognoosib rahandusministeerium 2014. aasta teises pooles koos välisnõudluse taastumisega ning 2014. aasta kokkuvõttes prognoosib kasvuks 2%. Kasvu toetavad enim sisetarbimisele suunatud valdkonnad, kuid eksportiva tööstuse ja teenindusharude panus peaks suurenema. Majanduskasv kiireneb prognoosi põhjal 2015. aastal 3,5%ni ja 2016. aastal 3,6%ni.

Teenindussektori tugi majanduskasvule 2013. aastal suurenes. Kasvu toetas enim sisekaubandus ning info- ja sidesektor. Positiivne mõju oli veel haldus- ja abitegevusel ning turismiga seotud valdkondadel. Kasvu pidurdas kõige rohkem veondus ja laondus, mille lisandväärtust mõjutas lisaks vähenenud transiidile ka nõrgenenud väliskaubanduse aktiivsus. Teenindussektori konjunktuuri rahuldav seis ja optimistlikud kasvuootused viitavad kasvutrendi jätkumisele ka sel aastal. Kasvuveduriks jääb endiselt kaubandus, kuid selle kasv peaks aeglustuma. Kasvu jätkumist on oodata infotehnoloogias, turismis, rentimises ja tööhõivega seotud tegevuses. Tuleval aastal hakkab kasvu rohkem panustama eksportiv teenindus, eriti logistika ja laomajandus ning ehitustegevusega seotud teenindusharud. Järgnevatel aastatel teenindussektori kasv kiireneb kooskõlas välisnõudluse kasvuga ning investeerimis- ja tarbimisaktiivsuse suurenemisega siseturul.

Inflatsioon (THI) aeglustus 2012. aasta 3,9%lt 2013. aastal 2,8%ni. Hindu mõjutasid möödunud aastal nii sisemaised kui välistegurid. Elektrituru avanemisel oli küll oluline mõju inflatsioonile, kuid seda tasakaalustas osa teenuste tasuta pakkumine (tasuta kõrgharidus, ühistransport) ning välismaiste hinnasurve taandumine.

Inflatsioon hakkas kiirelt alanema alates eelmise aasta suvekuudest ning 2014. aasta veebruaris pidurdus tarbijahindade tõus 0,6%ni, mis on viimase nelja aasta madalaim tase. Aasta esimeses pooles jääb inflatsioon madalale tasemele ning sügisel hakkab kiirenema toiduainete kallinemise ning teenuste ja tööstuskaupade hinnamuutust kajastava baas-inflatsiooni kiirenemise tõttu. Välisturgudel on osa toiduainete hinnad tõusule pöördunud, lisaks mõjutab aiasaaduste hindu aastatagune madal võrdlusbaas. Baas-inflatsiooni kiirenemise põhjustab tasuta kõrghariduse taandumine septembris, sideteenuste hinnalanguse oodatav pidurdumine ning kiire palgaskasvuga kaasnevad hinnasurveid. Neid hinnasurveid võib täheldada vabaaja teenuste, toitlustuse ning eluasemeteenuste osas. Kui varasematel aastatel on eluasemekulutuste tõus olnud peamiseks inflatsiooniteguriks, siis sellel aastal on eluasemekulutused väikses languses elektri ning kaugkütte ja gaasi odavnemise tõttu. Elektri hinnalanguse põhjustab Estlink 2 valmimisega paranenud ligipääs Põhjamaade soodsamale elektrile, soojast talvest tingitud tarbimise vähenemine ning kevadine võrgutasude alanemine. Kulutused transpordile vähenevad samuti, tingituna langevatel naftafutuuridest, mistõttu võib oodata kütusehindade langust nii sel kui järgmisel aastal. 2014. aasta kokkuvõttes tõusevad tarbijahinnad 1,4% ning 2015. aastal 2,7%.

2013. aastal kiirenes keskmise palga kasv 7,8%ni ja täistööajale taandatud keskmine palk oli neljandas kvartalis 986 eurot. Maksu- ja Tolliameti andmetel jätkus kiire palgatõus ka 2014. aasta esimestel kuudel, kuid arvestades senist kiiret kasvu ning praegust tagasihoidlikku kogunõudluse taset peaks kasvutempos toimuma mõningane pidurdumine. Prognoosi kohaselt kasvab nominaalpalk 2014. aastal 6,2% ning edaspidi veidi kiiremas tempos. Aeglustunud hinnatõus hoiab 2014. aastal reaalsalga kasvu siiski 4,8% juures ehk peaaegu eelmise aasta tasemel. Alates järgmisest aastast peaks hinnatõus aga saavutama Eestile keskpikas perspektiivis loomuliku taseme ehk veidi alla 3% ning reaalsalga kasv jääb 3,5% lähedale.

2.3. Kohalik tegevuskeskkond

Eelarvestrateegia perioodil ja sellele eelnenud aastatel iseloomustab Kareda vallale laekuvat tulumaksu järgmine:

- kuni 2008. aastani nii Eesti keskmine palk kui ka Kareda valla elanike sissetulekud suurenesid (neist neljal viimasel aastal oli kasv üle 10% aastas), mis viis nendel aastatel ka tulumaksu laekumise väga kiire kasvuni.
- samal ajal kasvas ka valla maksumaksjate arv, mis samuti panustas tulumaksu laekumise kiirele kasvule;
- aastatel 2009 ja 2010 ilmnisid selgelt majanduskriisi mõjud ka Kareda vallas, kui maksumaksjate hulk kahanes aastas vastavalt 3,7% ja 1,4% ning tulumaksu arvestuse aluseks olev aastakeskmise igakuine sissetulek vähenes vastavalt 7,4% ja 1,7%, mis viis tulumaksu laekumise vähenemiseni 2010.

3. Tulubaasi ülevaade ja prognoos

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab vallale laekuvat tulumaksu järgmine:

- Kuni 2008. aastani nii Eesti keskmine palk kui ka Kareda valla elanike sissetulekud suurenesid, mis viis nendel aastatel tulumaksu laekumise väga kiire kasvuni.
- Aastatel 2009-2010 ilmnisid selgelt majanduskriisi mõjud ka Kareda vallas, kui tulumaksu laekumine vähenes 2010. aastal võrreldes 2008.aastaga märgatavalt.

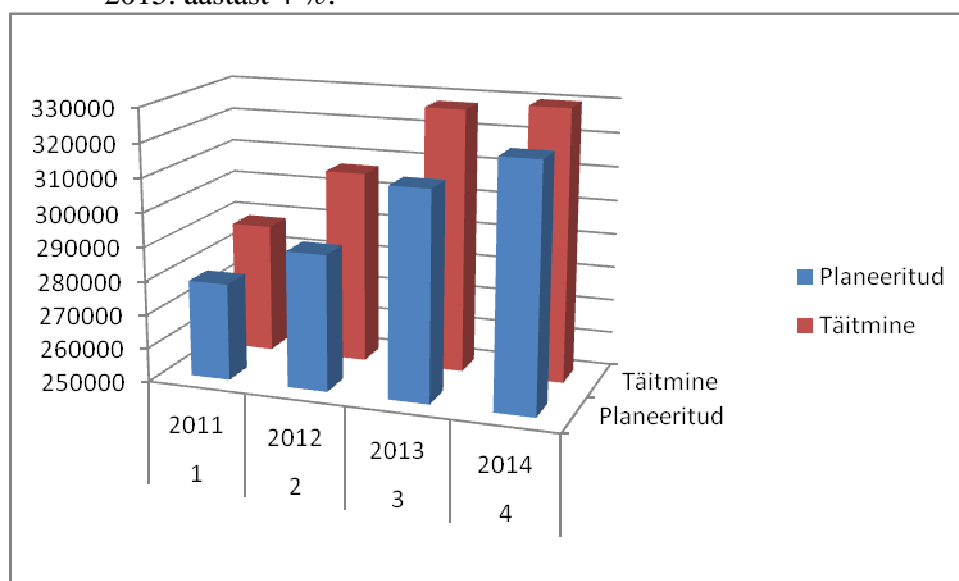
- 2009. aasta 1. aprillist vähendati kohaliku omavalitsuse üksustele arvestatava tulumaksu eraldise määra suhtena sissetulekutesse 11,93%-lt 11,4%-le
- Eelarvestrateegia perioodil eeldatakse tulumaksu ja sissetulekute suhe püsivat 11,4% juures, eelarveläbirääkimistel on räägitud ka % tõusust 11,57-ni, et kompenseerida omavalitsustele maamaksuvabastus.

3.1. Tulumaks

Tulumaks on Kareda valla peamine tuluallikas ning selle osakaal valla põhitegevustulude eelarves on ca 56%. Tulumaks moodustab suure osa Kareda valla eelarvest. Kriisieelse taseme saavutab tulumaksu laekumine 2015. aastaks.

Aastatel 2011-2014 on taas täheldatav tulumaksu laekumise suhteliselt kiire kasv ehk antud perioodi keskmisena 4,1% aastas, kusjuures 2011. aastal oli peamiseks teguriks maksumaksjate arvu suurenemine (2,3%) ning aastatel 2012-2014 sissetulekute kasv (ligi 4% aastas);

- perioodi 2015-2018 tulumaksu laekumise keskmine aastane kasv on 5,3%;
- aastatel 2015-2018 on valla maksumaksjate arvu kasv võrdsustatud Eesti üldise tööhõive kasvuga, mis tähendab tulenevalt demograafilistest trendidest 0-kasvu;
- perioodil 2015-2018 on valla sissetulekute kasv võrdsustatud Eesti keskmise palga kasvuga, jäädes aastas nelja protsendi juurde;
- tulumaksu ja sissetulekute suhe kasvab 2014. aastal 3 %-ni ning on alates 2015. aastast 4 %.

Kareda vallaeelarves tulude laekumise võrdlus aastatel 2011-2014 (2014 a täitmine on planeeritud 8 kuu keskmise baasilt)

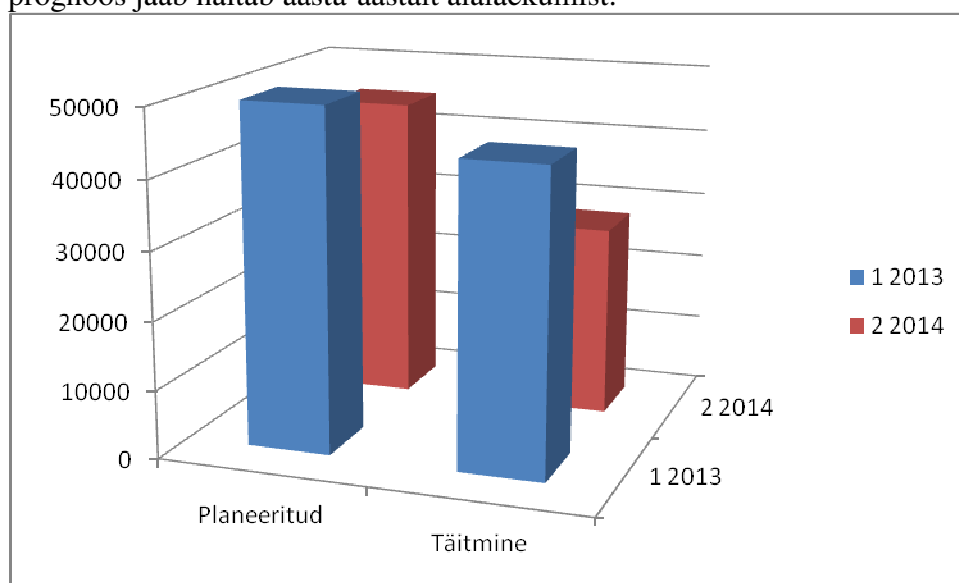
Kohalike omavalitsuste areng sõltub oluliselt muutustest Eesti üldises majanduskeskkonnas ning riigi kesktasandil tehtavatest fiskaalpoliitilistest otsustest, mis puudutavad nii omavalitsuste tulu- kui ka kulubaasi. Seega võib valla eelarvestrateegia perioodil oluliseks riskiks pidada omavalitsuste tulusid ja kulusid reguleeriva õigusruumi ebastabiilsust Eestis. Omavalitsustel puudub kindlus, et kõik planeeritud tulud ka laekuvad.

3.2. Maamaks

Maamaks on riiklik maks, mis laekub 100% kohalikule omavalitsusele. Maamaksu laekumise prognoosimisel on eelarvestrateegiasse arvestatud alates 2013. aastal kehtima hakanud seadusemuudatuse mõjusid.

2013. aastal oli maamaksu laekumine ca 50 tuhat eurot. 2014. aastal kujuneb oodatavaks laekumiseks 40 tuhat eurot. Alates 2013. aastast vähendati koduomanike maksukoormust, kaotades ära kodualune maamaks tiheasustusega piirkonnas kuni 1500m² ja hajaasustusega piirkonnas kuni 2 ha ulatuses. Kohalikele omavalitsustele kompenseeritakse see tulumaksu osa suurendamisega: 2013. aastal 0,17 protsendipunkti võrra ning 2014. aastal 0,03 protsendipunkti võrra. Maamaksu prognoos jääb näitab aasta-aastalt alalaekumist.

Kareda vallaeelarves planeeritud ja laekunud maamaks. (01.09.2014)

Aastateks 2015-2018 on eelarvestrateegias maamaksu arvestatud 2014. aasta eelarvesse arvestatud summa tasemel.

3.3. Tasandusfond ja toetusfond

Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike kulude ja tulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga. Keskmise tegevuskulu arvestuse aluseks on parameetrite hinded (ühiku maksumus) ühe lapse, kooliealise, tööealise, vanuri, arvestusliku teepikkuse ja hooldatava või hooldajateenust saava puudega isiku kohta. arvestuslik keskmine tegevuskulu saadakse statistiliste näitajate ning ühiku maksumuse korrutiste summeerimisega.

Saadavad toetused (sh riigieelarve toetus- ja tasandusfondist eraldatavad toetused) moodustavad vallaelarvest olulise osa – 2014. aasta eelarvesse arvestatud toetused moodustavad vallaelarvest 36%.

Riigieelarve tasandus- ja toetusfondist eraldatavad toetused on arvestatud kohaliku omavalitsuse eelarvesse erinevate kulude katteks, hariduskuludeks, toimetulekutoetusteks ning koolilõunaks.

Eelarvestrateegias on prognoositud aastatel 2015-2018 laekuvad toetused (sh tasandus- ja toetusfondist, toetused riigieelarvest õppelaenu kustutamiseks, toetused

raamatukogule teavikute (raamatute) soetamiseks, teede korrashoiuks jms) 2014. aasta tasemel ning nende arvelt tehtavad kulud samuti 2014. aasta eelarve tasemel.

Muud tulud moodustava eelarvemahust väikse osa ning aastateks 2015-2018 eelarvestrateegiasse prognoositud ei ole.

Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamissoiguse tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus.

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab vallale eraldatavat tasandusfondi järgmine:

- Rahvastiku arv erinevate vanusegruppide kaupa jääb eelarvestrateegia perioodil samale tasemele 2014.a. alguse seisuga
- Kohalikke maanteid on kokku 51 km / kohalikke tänavaid 4 km
- Tasandusfond väheneb tulumaksu suhteliselt kiire kasvu tõttu
- Kareda vallale eraldatav tasandusfond hakkab vähenema, kuna selle arvutuste aluseks olevad arvestuslikud tulud (tulumaksu osas) kasvavad kiiremini kui arvestuslikud kulud (mis suurenevad inflatsiooni võrra) ning kuna mudelis sisalduvad koefitsientide väärtused ja statistilised rahvastikunäitajad on hoitud 2011.a. tasemel.

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab valla tasandusfondi ja toetusfondi järgmine:

- toetusfondi komponendid (riigieelarvelised toetused hariduskulude, toimetulekutoetuse, sotsiaalteenuste osutamise katmiseks) eeldatakse järgnevatel aastatel jäävat 2014. aasta tasemele;
- tasandusfondi mudeli ülesehituses 2014. aastaga võrreldes prognoosiperioodil muudatusi ette ei nähta;
- tasandusfondi mudeli arvestuslike kulude ühikväärtused eeldatakse kasvavat 2% aastas;
- kuna tasandusfondi mudeli arvestuslike tulude, s.t tulumaksu kasv on arvestuslike kulude kasvust siiski kiirem, on tasandusfondi laekumine prognoosiperioodil langustrendis, mis on kooskõlas eelarvestrateegia konservatiivsuse printsiibiga.

3.4. Muud põhitegevuse tulud

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab valla muid tulusid järgmine:

- riigilõivude baasis ja määras muutusi ei prognoosita;
- tulud asutuste majandustegevusest prognoositakse kasvavat tarbijahinnaindeksi võrra;
- riigieelarvest laekuv teederaha moodustab 2014. aastal 36 601.00 eurot.

4. Strateegilised eesmärgid ja tegevusvaldkonnad

2020. aastaks on Kareda vallas korrastatud tolmuwabade teedevõrk, hea ühistranspordi võimalustega maakonnakeskusesse, kaasaja tasemel veekäitluse ning soojamajandusega piirkond. Vald on kaetud ülikiire internetiühendusega. Koos naabervaldadega on saavutatud hea elamiskoha maine. Kareda vald on tuntud oma heade elutingimuste, hea väljanägemise ja turvalisuse poolest.

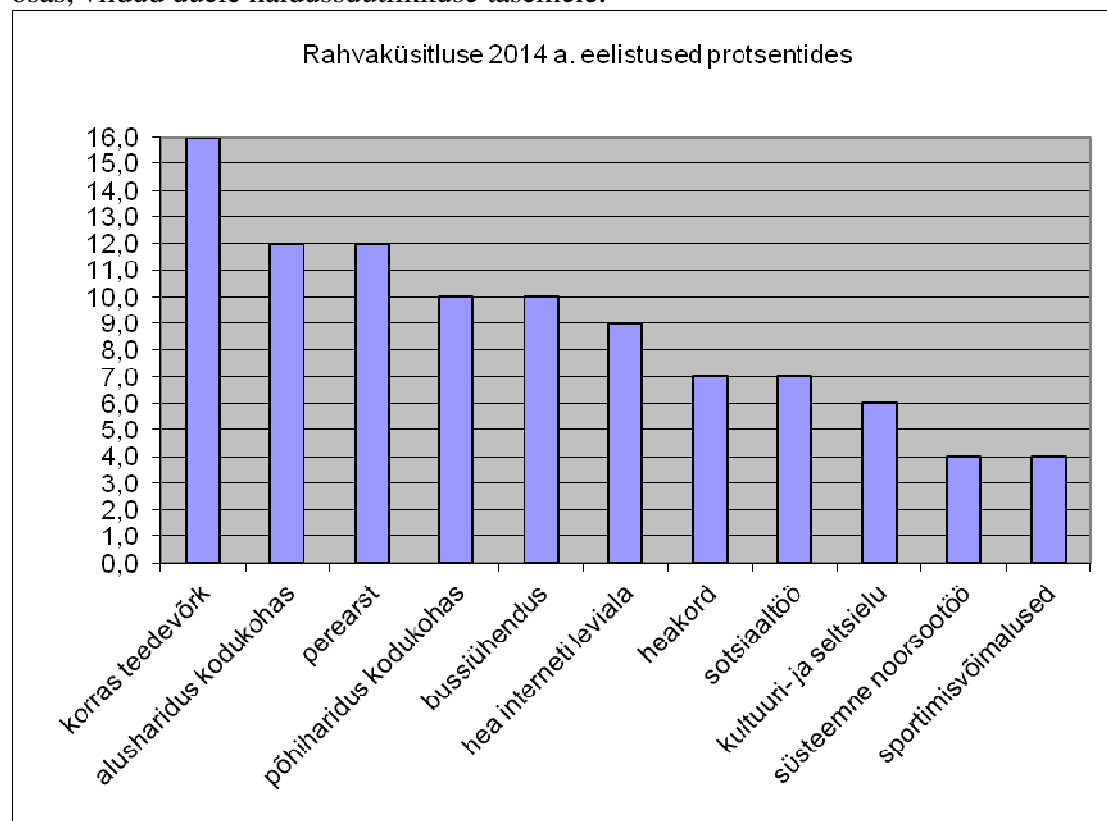
Kareda vallas on loodud soodne ja mitmekesine ettevõtluskeskkond. Kõrvuti tegutsevad kaasaegne suurtootmine, mikroettevõtted, elatustalud, kohalikku toorainet

väärindavad ja kõrge viimistlusastmega kohalikku valmistoodangut pakkuvad väikeettevõtted.

Väikeettevõtted teevad tihedat koostööd, toovad piirkonda turiste ja loovad head mainet. On arenenud turism ja kohalik teenindus. Valla elanike toimetulekuoskus on hea. Arstiabi on kõigile kättesaadav. Turvalisuse tagab hästi toimiv korrakaitseüsteem, mis tugineb elanike, omavalitsuse ja riigi koostööle. Kareda vallas antakse tunnustatud tasemega haridust, on head spordi, kultuuri ja vaba aja veetmise võimalused ning aktiivne külaelu.

Loodusressursse kasutatakse säästlikult ning peremehetundega. Looduskaitseobjektid ja vaatamisväärsused on tähistatud ja korralikult eksponeeritud. Jäätmete ja reovete käitlus on korraldatud ja sellega on haaratud kogu valla territoorium. Teeääred, haljasalad, hoonete ümbrused on hooldatud. Heakorraldugud kevadeti ja sügiseti on saanud heaks tavaks. Põhjavesi on hästi kaitstud.

Koostöös naabervaldadega toimib hästi kultuuri, turismi, spordi, planeeringute ja ettevõtluse arendamine. Ühistöö tulemusena on edukalt ellu viidud palju ühiseid arenguprojekte. Tänu sellele on omavalitsused, eriti tänase Kareda haldusterritooriumi osas, viidud uuele haldussuutlikkuse tasemele.

Kareda valla arengustrateegia prioriteetsed valdkonnad saadi 25. mail 2014 toimunud rahvaküsitluse tulemusena. Rahvaküsitlusel osales 112 inimest, s.o. 20,2 % täisealisest Kareda valla elanikkonnast. Prioriteetsete tegevustena nähakse eelkõige korras teedevõrku, ettevõtluskeskkonna arendamist, elukeskkonna parendamist ning Peetri Kooli arendamist.

5. Põhitegevuse kulude prognoos

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab Kareda valla põhitegevuse kulusid järgmine:

- 2015. aasta personalikulud on aasta varasemast 2014. aasta tasemel ning püsivad eelduslikult sellisena strateegiaperioodi lõpuni;
- antavad toetused püsivad strateegiaperioodil üldiselt muutumatuna;
- reservfondi mahuks on arvestatud 1 % põhitegevuse tulude mahust;
- põhitegevuse kuludest moodustavad personalikulud eelarvestrateegia perioodil keskmiselt 50%, majandamiskulud 41%, mitmesugused antavad toetused 8%.

Põhitegevuse tulem (põhitegevuse tulude ja kulude vahe) on eelarvestrateegias prognoositavatel aastatel positiivne. Positiivset tulemit kasutatakse investeeringute finantseerimiseks ning olemasolevate laenude teenindamiseks.

6. Investeeringute kavandamine

2014. aastal koostatud eelarvestrateegiaga võrreldes on majandusliku olukorra jätkuv paranemine ning Euroopa Liidu järgmise rahastusperioodi lähenemine märgatavalt võimaldanud suurendada investeerimisjulgust.

Kareda valla investeeringute haripunkt langeb aastale 2012-2013, kui teostati Peetri aleviku ühisveevärgi- ja –kanalisatsioonisüsteemi rekonstrueerimise plaanid.

Eelarvestrateegia investeerimistehingute hulka on arvestatud põhivara müük, põhivara soetus (sh olemasoleva põhivara rekonstrueerimine), osaluste ja muude aktsiate soetus, finantstulud ja –kulud. Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendid, laenude võtmine ning toetused.

Seoses finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamise menetlusega, ei ole Kareda valla eelarvestrateegias aastateks 2015-2018 olulisi investeeringuid arvestatud. Vald eelistab investeeringute tegemisel objekte, kus on võimalik saada täiendavat finantseeringut muudest allikast (näiteks struktuurfondidest) ja seetõttu moodustavad enamus kavandatud investeeringutest omaosaluse katmine toetusprojektides.

Kareda valla 2015.a prioriteetsed tegevused investeeringute valdkonnast:

- Haridusvaldkonna arendamine
- Sotsiaalvaldkonna arendamine
- Infrastruktuuri rekonstrueerimine

7. Kohustuste planeerimine

Laenukohustused 05.10.2014.a. seisuga:

- Swedbank 21 587,34€ (intress 6 kuu Euribor + 1,381%; lõpptähtaeg 05.03.2018)
- Keskkonnainvesteeringute Keskus 159 671€ (intress 6 kuu Euribor + 1%; lõpptähtaeg 27.08.2031) Laenu tagasimakse algab 25.02.2017.a määratud maksetena 2 x aastas 5 322.00 €

Uute laenukohustuste võtmise vajadus selgub pärast uue Euroopa Liidu eelarveperioodi algust 2015. aastal

8. Sõltuvate üksuste finantstegevuste olukord ja prognoos

Kareda vallal puuduvad ettevõtted, mis eelarvestrateegia koostamise aastal ega kava järgi ka mitte järgnevatel aastatel saaksid tulusid vallalt ja muult avalikult sektorilt, mida võiks lugeda sõltuvaks üksuseks.

9. Finantsdistsipliin

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmed:

- kinni pidamine nõuetest põhitegevuse tulemile;
- kinni pidamine netovõlakooormuse ülemmäärast.

Põhitegevuse tulem ja netovõlakooormus arvestatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel. Käesolevas eelarvestrateegias on möödunud perioodide näitajad esitatud tekkepõhiste andmete alusel, kuid prognoosid on koostatud kassapõhiste arvestuste alusel. Siiski võib eeldada, et kassapõhised prognoosid ei erine oluliselt tekkepõhisest lähenemisest.

Vastavalt seadusele leitakse finantsdistsipliini näitajad kohaliku omavalitsuse enda kui ka selle arvestusüksuse kohta.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Netovõlakooormuse määra arvutamiseks lahutatakse põhitegevuse kuludest rendikulud, mis tulenevad mittekatkestatavatest kasutusrendilepingutest mittekatkestatava perioodiga üle ühe aasta, kuna sellised rendikohustused lisatakse võlakooormuse hulka. Eelarvestrateegia perioodil võib kahel mittejärjestikusel aastal kavandada kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema arvestusüksuse põhitegevuse tulemit lubatavast väärtusest väiksemana. Sellisel juhul peab eelarvestrateegiaga hõlmatud aastate põhitegevuse tulemite summa olema null või positiivne. Kui põhitegevuse tulem on negatiivseks kavandatud, siis võib see olla aruandeaasta lõpu seisuga negatiivne eelarves kavandatud ulatuses.

Kareda vald on jätkusuutlikkuse tagamiseks investeerinud haridusvaldkonna arendamisse. Olulisemateks investeeringuteks on olnud lasteaia renoveerimine ja vallateede ehitamine. Samas on valla maksevõime piisav, et suuta tagada kohustuste katmine ning tagada olemasolevate teenuste osutamine senises mahus.

10. Tundlikkusanalüüs

Kuigi kogu käesolev eelarvestrateegia on koostatud konservatiivsetest ja põhjendatud eeldustest lähtuvalt, võib esineda prognoose oluliselt mõjutavaid asjaolusid ehk riske, mille mõju tuleb täiendavalt analüüsida.

Keskpika planeerimise eesmärgiks on suurendada eelarveprotsessi stabiilsust ning tagada valla vahendite sihipärane ja efektiivsem kasutamine. Kareda vald on finantsituatsioonis, kus peamine tähelepanu on kulude pideval jälgimisel ning olemasolevate laenude tagasimaksmisel.

Lähimate aastate eesmärgiks on valla elanikele vähemalt senisel tasemel avalike teenuste tagamine ning abivajajatele toimetuleku kindlustamine.

11. Eelarvestrateegia

Kareda vald	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	560 881	558 281	563 707	565 707	564 350	591 350
Maksutulud	372 068	368 900	386 603	386 603	390 000	390 000
sh tulumaks	327 808	323 900	336 603	336 603	340 000	340 000
sh maamaks	44 260	45 000	50 000	50 000	50 000	50 000
sh muud maksutulud	0	0				
Tulud kaupade ja teenuste müügist	41 421	46 962	37 754	39 754	35 000	35 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	145 870	141 249	138 000	138 000	138 000	165 000
sh tasandusfond (lg 1)	18 827	17 608	15 000	15 000	15 000	15 000
sh toetusfond (lg 2)	122 037	119 141	120 000	120 000	120 000	120 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	5 006	4 500	3 000	3 000	3 000	30 000
Muud tegevustulud	1 522	1 170,00	1 350	1 350	1 350	1 350
Põhitegevuse kulud kokku	521 343	557 809	533 638	536 483	535 126	535 126
Antavad toetused tegevuskuludeks	44 413	43 858	49 723	49 273	49 273	49 273
Muud tegevuskulud	476 931	513 951	483 915	487 210	485 853	485 853
sh personalikulud	265 333	291 045	266 000	266 295	266 938	266 938
sh majandamiskulud	211 597	217 906	212 915	215 915	213 915	213 915
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud		0				
sh muud kulud	0	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Põhitegevuse tulem	39 537	472	30 069	29 224	29 224	56 224
Investeeringustegevus kokku	-104 390	-15 879	-23 745	-22 450	-10 946	-10 946
Põhivara müük (+)	6 027	8 569	1 000	3 000	3 000	3 000
Põhivara soetus (-)	-67 471	-85 160	-54 799	-55 504	-44 000	-44 000
sh projektide omaosalus		0	-14 799	-15 504	-4 000	-4 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	39 064	67 297	40 000	40 000	40 000	40 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-80 201	-3 085	-3 085	-3 085	-3 085	-3 085
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0				
Antavad laenud (-)	0	0				
Finantstulud (+)	0	0				
Finantskulud (-)	-1 809	-3 500	-6 861	-6 861	-6 861	-6 861
Eelarve tulem	-64 852	-15 407	6 324	6 774	18 278	45 278
Finantseerimistegevus	70 800	-6 324	-6 324	-6 324	-17 828	-13 066
Kohustuste võtmine (+)	77 097					
Kohustuste tasumine (-)	-6 297	-6 324	-6 324	-6 324	-17 828	-13 066
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	5 947	-21 731	0	450	450	32 212
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+ suurenemine /- vähenemine)	0	0				
		0				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	115 729	93 998	93 998	94 448	94 898	127 110
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	186 528	180 204	173 880	167 556	149 728	136 662
sh kohustused, mis ei kajastu finantseerimistegevuses		0				

sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakooormuse piirmäära	115 729	115 729				
Netovõlakooormus (eurodes)	186 528	180 204	173 880	167 556	149 728	136 662
Netovõlakooormus (%)	33,3%	32,3%	30,8%	29,6%	26,5%	23,1%
Netovõlakooormuse ülemmäär (eurodes)	452 257	452 257	338 224	339 424	338 610	354 810
Netovõlakooormuse ülemmäär (%)	80,6%	81,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakooormus (eurodes)		0			188 882	218 148
		0				
E/a kontroll (tasakaal)	0	0	0	0	0	0
		0				
Põhitegevuse tulude muutus	-	0	1%	0%	0%	5%
Põhitegevuse kulude muutus	-	0	-4%	1%	0%	0%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,08	1,08	1,06	1,05	1,05	1,11
Netovõlakooormus ilma kohustusteta, mille võrra võib netovõlakooormuse piirmäära ületada		0,00	14,17%	12,92%	9,72%	1,62%
			2015	2016	2017	2018
Investeeringuprojektid* (alati "+" märgiga)		0	eelarve	eelarve	eelarve	eelarve
projekt 1 (märkida nimi)		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt		0				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0				
projekt 2		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt		0				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0				
projekt 3		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt		0				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0				
projekt 4		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt		0				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0				
...		0				
		0				
Eelpool nimetatata muud projektid kokku		0	54 799	55 504	44 000	44 000
sh toetuse arvelt		0	40 000	40 000	40 000	40 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	14 799	15 504	4 000	4 000
KÕIK KOKKU		0	54 799	55 504	44 000	44 000
sh toetuse arvelt		0	40 000	40 000	40 000	40 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	14 799	15 504	4 000	4 000

12. Kokkuvõte

Keskpika planeerimise eesmärgiks on suurendada eelarveprotsessi stabiilsust ning tagada valla vahendite sihipärane ja efektiivsem kasutamine. Kareda vald on finantssituatsioonis, kus peamine tähelepanu on kulude pideval jälgimisel ning olemasolevate laenude tagasimaksmisel.

Lähimate aastate eesmärgiks on valla elanikele vähemalt senisel tasemel avalike teenuste tagamine ning abivajajatele toimetuleku kindlustamine.